

OBČASNÍK SP USA

KVĚTEN 2013

číslo 5.

SPOLEČNOST PŘÁTEL USA – SOCIETY OF FRIENDS OF THE USA ČESKO-AMERICKÝ KLUB – THE CZECH-AMERICAN CLUB POBOČKA PRAHA – hlavní město

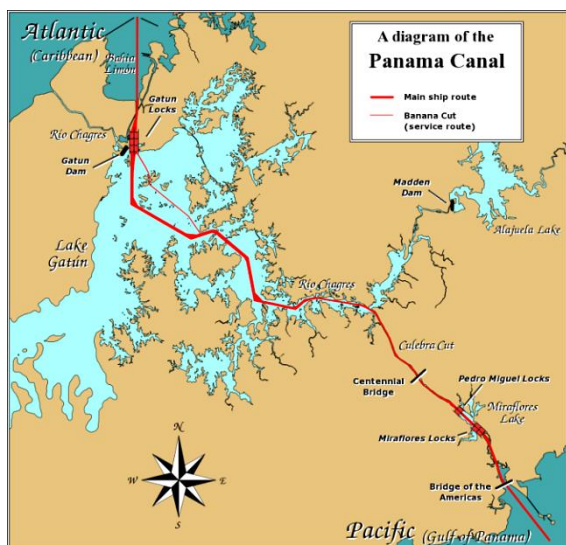
Webové stránky společnosti SPUSA jsou již jednotně uloženy na adrese <http://www.spusa.cz>. Můžete se sami přesvědčit a vše vyzkoušet. Autor starších stránek byl Jakub Šlajs, současnou aktualizaci stránek má na starost Ing. Adam Dufek. Poslední dobou se zvýšil pravidelný přístup do sekce Bulletinu, kam jsou ukládány Občasníky. Web provozuje Vzdělávací středisko.

SPUSA facebook: nepůsobí jen jeden náš webmaster Ing. Adam Dufek, ale náš nový kolega Miroslav Dvořák připravil naše facebookové stránky, které najdete na adrese: <http://www.facebook.com/pages/Společnost-přátel-SA/508485965875782>

Angličtina: Naše Vzdělávací středisko zajistilo pro naše členy angličtinu (od 15.15hodin do 16.15hodin) pravidelně každý čtvrtek. Kromě toho skupina přátel angličtiny, pomocí kolegy Zbyňka Lišky, **zajišťuje vzájemná setkávání a promítání filmů** v našem VS, a to prakticky každý pátek od 15ti hodin. Dosud plánovaný program: 3/5 státy Jižní Ameriky díl čís. 1; 10/5 USA, Mississippi (dvoudílný film); 17/5 Arktida a přímořské státy Atlantiku; 24/5 státy Jižní Ameriky 2. díl 2; 31/5 USA 2. díl. O případných změnách budou naši členové opět informováni mailem.

Panamský průplav: Jako objevitel se u vádí dobrodruh Vasco Nuñez Balbon, který uprchl před dluhy z Haity. V sudu se dostal na loď a v roce 1513 na pobřeží střední části Ameriky. V honbě za zlatem překonal strastiplnou cestu přes šíji za 25 dnů. Za ním se již hnaly proudy dobrodruhů. Je zajímavé, že španělský plán na průplav pro jejich krále z 16. století byl realizován až v moderní době. V letech 1850 až 1855 byla postavena železnice a cesta se tak zkrátila na 4 a později jen na 2 hodiny. Kromě lidí se převáželo i zlato z Kalifornie. Mimo jiné zboží se dopravoval i led z Aljašky a jeho cena pak klesala až na jeden cent za 0,5 kg ledu. V roce 1855 vnikl z pěti krajů stát Panama a o průplavu uvažovali Francouzi. Měli osvědčeného inženýra Feredinanda Lessepse, který se již osvědčil při stavbě Suezského průplavu. V roce 1881 byla k tomu založena společnost, ale práce pokračovaly v mimořádně obtížných podmínkách jen velmi pomalu. Třetina dělníků tam marodila, pětina umírala a stavba v roce 1889 zkrachovala. Celkem tam zemřelo asi 20.900 pracujících. Takovou osu Ameriky si Unie nemohla dát ujít, i když tam v té době byla téměř každý rok revoluce nebo vzpoura. Práce začaly v roce 1903. Prezident Roosevelt uznal Panamu za samostatný stát a smlouvou postoupila pro USA kanálové pásmo v šířce 8 km po obou stranách zamýšleného průplavu. Hlavním inženýrem se stal Jihn Rean Stevens, který se již proslavil stavbou Severní dráhy přes Skaliské hory. Potřebovali 8 let příprav, a to vč. budování zázemí a potřebné infrastruktury, ale jen 2 roky vlastní práce na průplavu.

Během výstavby přijel v roce 1906 prezident Theodore Roosevelt na třídní inspekci. V roce 1907 dostal John Stevens výpověď a hlavním inženýrem byl pak jmenován major George Washington Goethals, který spolupracoval s dalšími armádními inženýry. O rozsahu prací svědčí i to, že denně bylo odváženo 200 vlaků zeminy. Celý průplav však dokončili až v roce 1914, ale plného provozu bylo dosaženo až v roce 1920. Výstavba si ve 20. století vyžádala 5.609 lidských životů. Měli tam totiž stále problémy se zimnicí, která byla způsobována moskyty. Doktor Ross tehdy zjistil, jak likvidovat komáry a dostal za to v roce 1902 Nobelovu cenu. Vyžadovalo to nejen vysušit močály, odvodnit další území, sítě do oken, zajištění kvalitní vody apod.

Výsek z mapy

Práce na Culebra Cut v prosinci 1904

Průplav, který spojuje Karibské moře s Tichým oceánem je dvousměrný. Lodě tam tahají elektrické lokomotivy a proplutí celého průplavu nyní trvá 8 až 10 hodin. Je dlouhý 81,6 km a široký 150 až 305 m a největší hloubka je 12,5 m. Má 6 zdymadel a z toho dvě na tichomořské straně. Součástí průplavu jsou i dvě jezera.

Od roku 2010 probíhají práce na rozšíření průplavu, které umožní využití i pro lodě a vyšší tonáže. Dokončení je plánováno na rok 2015, ale předpokládá se již letos, tj. v roce 2013. Nejsou totiž jen peníze za prodloužení stavby, ale i navýšení platby za zkrácení výstavby. Nárůst předpokládaného přepravního objemu obou průplavů se tak více než zdvojnásobí. Původně lodě obeplovaly celou Jižní Ameriku. Nově lodě tak při cestě z New Yorku do San Franciska překonávají vzdálenost 9.500 km, ale dříve to bylo kolem celé Jižní Ameriky 22.500 km. Zajímavé jsou také poplatky. Nejvíce zaplatila loď Disney Magic ve výši 331 000 USD. Za Queen Elizabeth II. byl v roce 2003 zaplacen poplatek 99.000USD. Nejmenší Richard Halliburton, který za svůj plavecký výkon zaplatil 36 centů.

Poslední část smluvní dohody vypršela koncem roku 1999, ale USA si vymínila bránit neutralitu průplavu. Z obrázku vpravo umístěného obrázku je patrné, že lodě jsou v maximálně možné šířce tak, aby se ještě vešly do průplavu.

Pohled na jednu z plavebních komor Panamského průplavu

Pony Express: U nás již v 18. století vznikala poštovní služba zásluhou rodu Thurn-Taxisů pomocí dostavníků. V Americe byly bez silnic a vývoj spojení se tak odlišoval. Po nález zlatá v Kalifornii se začal prudce rozvíjet i americký západ. Před železnicí to byly poštovní linky, ale od východu na západ jim to trvalo 3 měsíce. Proto bylo rozhodnuto o spojení pomocí osamělých jezdců a dopravu pošta tak zkrátit asi na 14 dnů. První jezdec vyrazil na trasu v dubnu 1860. Jejich cesta začínala v Saint Joseph ve státě Missouri a vedla přes Kansas, Nebrasku, Colorado, Wyoming, Utah, Nevadu a končila v Sacramento v Kalifornii. Poštovní zásilky převáželi ve čtyřech kožených brašnách o hmotnosti asi 15 kg. Vzdálenost opevněných poštovních stanic pro výměnu koní byla 20 až 30 km. Někteří dokázali ujet za den až 400 km, ale průměrně 80 až 160 km. Jezdci na svém úseku vystřídali 10 koní a výměna trvala jen asi minutu. Celá trasa měla 190 stanic s 500 ustájenými koni. Rekord byl 7 dnů a 17 hodin. Plakáty a letáky společnosti byly jasné: *Hledáme odolné muže štíhlé postavy, dobré jezdce starší 18ti let, ochotně denně riskovat smrt. Přednost dáváme sirotkům. Mzda 25 dolarů týdně. Hlaste se u Overland Pony Express.* Mark Twain napsal s obdivem: *Jel padesát mil bez zastávky, za dne, při svitu měsíce a hvězd i nejtemnější tmou, jak bylo třeba. Jel na nádherném koni, který byl zrozen pro závody, krmen a chován jako gentleman.* Společnost však moc nevydělavala, i když za dopis na jemném papíře dostávala 5 dolarů. Brzy tuto společnost pak pohltila mocná Wells-Fargo.

Pomník Pony Expressu v Saint Joseph

Trasa Pony Expressu v délce asi 3000 km

Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur mělo 15.04.2013 slavnostní křest knihy PhDr. Mileny Secké, CSc s názvem Americký klub dam – krůček k ženské vzdělanosti. Na základě kontaktů naší pražské pobočky jsem měl čest být pozván na tuto akci, která proběhla v historickém interiéru NM. Kniha má asi 350 stran a vyšla s podporou Ministerstva kultury. Akce se účastnil bývalý ministr Doc. Ing. T. Ježek, CSc a RNDr. Helena Illnerová, DrSc, bývalá předsedkyně AV ČR.

Dovoluji si připomenout možnost placení letošních členských příspěvků. Můžete osobně nebo přímo na náš účet, který má čís: 135 135 383/ 0300 Poštovní spořitelny, tj. kdekoliv na poště nebo z bankomatu. Banka často neuvádí plátce, tj. je nutno dodat příslušný doklad pro kolegu Ing. J. Kohouta. Současně připomínám i prosbu na zaslání vašich příspěvků do Občasníku. Za pražskou pobočku Petr Jílek